

Trøndelag Fylkeskommune

Deres ref:

Vår ref: TOVNOR 2019/3410

Dato: 23.09.2021

Innspill til Regional plan for kulturmiljø i Trøndelag 2022-2030

Viser til oversendelse av forslag til *Regional plan for kulturmiljø i Trøndelag 2022-2030*. Plan- og utviklingsutvalget i Levanger kommune behandlet saken (PS 42/2) 15. september 2021, og kommer med følgende innspill:

1. Generelt

Levanger kommune synes det er positivt at Plan for kulturmiljø i Trøndelag er utarbeidet i tett samarbeid med kommunene, statlige sektormyndigheter og andre interessenter. Planen gir en tydelig retning for god forvaltning av kulturmiljø som en viktig ressurs i en bærekraftig samfunnsutvikling. Planforslagets overordnede mål «I 2030 engasjerer trønderne seg i et mangfold av godt bevarte kulturmiljø» er en samlende og tydelig ambisjon som følger opp de nasjonale målene for kulturminner og kulturmiljø der engasjement, bærekraft og mangfold blir vektlagt. (St. meld. 16 (2019-2020)). Planen løfter fram kulturmiljøenes verdi og betydningen av innbyggerinvolvering og samskaping sett i sammenheng med andre samfunnsområder. Både prosess og plan har også ivaretatt det samiske perspektivet på en forbillidlig måte. Dette er viktig, og Regional plan for kulturmiljø bidrar slik til å understøtte mål og strategier som blant annet omfatter kulturmiljø og samskaping i Kommuneplanens samfunnsdel for Levanger kommune, vedtatt 26. mai 2021. Gjennom samordning av regionalt og kommunalt plannivå åpnes det opp for nye muligheter og samarbeid på tvers av kommunene, god forankring og bred deltakelse i oppfølgingen av planen. Dette styrker kulturminnevernet i regionen.

2. Plandokumentet «Regional plan for kulturmiljø i Trøndelag 2022-2030»

Planforslaget er relevant, tydelig og har en utforming som gjør den lett lesbar. Levanger kommune merker seg at det er valgt retningslinjer og ikke planbestemmelser i planen. Disse er ikke juridisk bindende på samme måte som planbestemmelser, men gir en felles retning for private aktører, kommuner og regionalt nivå. Planen blir et nyttig veiledningsverktøy for skjønsmessige vurderinger knyttet til plan- og bygningsloven.

Det er viktig at *Regional plan for kulturmiljø* sees i sammenheng med *Regional plan for arealbruk* da kulturmiljøene bør sikres og forvaltes som ressurser i areal- og miljøforvaltningen. Denne koblingen bør komme tydeligere fram i planforslaget. Planforslagets seks tema med delmål og retningslinjer svarer opp problemstillingene vedtatt i planprogrammet på en god måte.

Vi er enige i at det er svært viktig å få kartlagt og verdivurdert lokalt viktige kulturmiljø, for deretter å sikre disse gjennom hensynssoner og gode bestemmelser i regulerings- og kommuneplaner. Dette vil være nøkkelen for å klare å ta kulturmiljømessige hensyn. Regional plan for kulturmiljø har flere gode retningslinjer knyttet til hvordan dette bør gjøres, og gode betraktninger rundt viktigheten av å finne balansen mellom vern og utvikling.

Forslag til Regional plan for kulturmiljø har mål om at vi i 2030 har kartlagt og redusert risikoen for at klimaendringer kan skade utsatte kulturmiljø. Klimatilpasning er sentralt framover og det er viktig at dette belyses i planen. Det er positivt at forslag til Regional plan for kulturmiljø oppfordrer til

gjenbruk, ombruk og transformasjon framfor å rive og bygge nytt, og at man skal ta i bruk klimagassbudsjett for bygninger.

3. Mangfoldige Trøndelag – vedlegg

Vedlagt planen, er det utarbeidet en oversikt over regionalt og nasjonalt verneverdige kulturmiljø, kulturlandskap og fartøy. De valgte tema oppsummerer godt mangfoldet og de viktigste historiske linjene i Trøndelags historie.

Levanger kommune slutter seg til de åtte kulturmiljøene som inngår i dokumentet, men ønsker at kulturmiljøene som ble spilt inn i faghøringen innarbeides. Dette gjelder blant annet samiske kulturmiljø, fordi det er en stor samisk tilstedeværelse i Levanger kommune som må sees i sammenheng med resten av regionen

Trønderlåna og det karakteristiske Trøndertunet er landsdelens viktigste bidrag til vår arkitekturhistorie og bør omtales i oversikten over en type kulturmiljø som representerer det store mangfoldet vi har i fylket (Tema 1: Regionale verdier og kunnskapsformidling).

Nordtrønderske institusjoner som Falstad skolehjem, spesialskolene Falstad og Røstad m.fl. bør omtales under pkt om institusjonshistorie (Tema 6: Kulturmiljø, fellesskap og demokrati).

4. Handlingsprogram for 2022-2030

Handlingsprogrammet for 2022-2030 beskriver tiltak knyttet til de ulike tema på en god og oversiktlig måte. Det oppleves imidlertid som forvirrende at det er beskrevet tiltak både i Regional plan og i Handlingsprogrammet. Det kan være vanskelig å forstå forholdet mellom dem.

Videre har Levanger kommune følgende innspill til tiltak i handlingsprogrammet:

4.1 Overordna mål:

- **Tiltak 1** som handler om kulturarv og sosial bærekraft vurderer vi som svært viktig.
- **Tiltak 2:** Sett i lys av målet mener vi at det i tillegg er viktig å få løftet fram Levanger kulturmiljø som et av to fredede kulturmiljø i Trøndelag jamfør «Verdensarv i Cirkumferensen».
- **Tiltak 3:** For å nå ut til innbyggerne i kommunene, er det viktig å ha en kobling mellom fylkeskommunens formidling og kommunale informasjonskanaler.
- **Forslag til nytt tiltak:** Levanger kommune har gode erfaringer med kommunikasjon og informasjon via Levanger by&bygdeLAB. Det er viktig at vi får utviklet gode eksempler på hvordan innbyggerengasjement bidrar til bevaring og utvikling.

4.2 Regionale verdier og kunnskapsformidling

- **Tiltak 1:** Viktig å beskrive hvem som skal ha tilgang til å bruke faktaarkene.
- **Forslag til Tiltak 3:** Å bidra til økt kunnskap og synliggjøring av Levanger sin samiske identitet er en strategi i kommuneplanens samfunnsdel. Levanger kommune ønsker derfor at det i tillegg registreres samiske kulturmiljø i Levanger.

4.3 By- og stedsutvikling

- **Tiltak 1:** Levanger kommune deltar i KIK prosjektet og er positive til at det videreføres.
- **Tiltak 2:** Levanger kommune finner det positivt at dette tiltaket inngår i handlingsprogrammet. Samarbeidet mellom Riksantikvar, Trøndelag fylkeskommune og

Levanger kommune om deltakelse i European 16 som grunnlag for utarbeidelse av en byutviklingsstrategi for Trehusbyen Levanger, bidrar til ny kunnskap og erfaringsoverføring som blir viktig for byutvikling i hele Trøndelag.

- **Tiltak 3:** Levanger kommune mener det er en styrke at det utarbeides en felles byggeskikkveileder og eksempelsamling.
- **Forslag til nytt tiltak:** Levanger kommune har i samarbeid med kommunene Verdal, Steinkjer, Inderøy og Snåsa søkt om prosjektskjønn fra Statsforvalteren i Trøndelag til prosjektet By & bygdeLAB i Innherredsbyene - fase 2, der «Kulturarven som drivkraft for attraktivitet og bærekraft» er et delprosjekt. Prosjektet er forankret hos Innherred regionråd. Det er ønskelig at dette tiltaket innarbeides i handlingsprogrammet.

4.4 Håndverk og materialproduksjon

- **Tiltak 1:** Levanger kommune har over flere år hatt etablering av et bygningsvern og opplevelsessenter som tema i planverket. Levanger kommune har i 2021 via Trøndelag Fylkeskommune søkt Riksantikvaren om samarbeid og tilskuddsmidler til et forprosjekt for utvikling av et kunnskapsenter for kulturmiljø og bygningsvern. Det ble ikke tildelt midler til dette prosjektet, men vi ønsker å samarbeide med fylkeskommunen for å utrede muligheten for en slik etablering.
- **Forslag til Tiltak 2:** Levanger kommune deltar i *Interregprosjektet Tradisjonshåndverk og bærekraftig bygging*. Dette er et viktig prosjekt som bør videreføres i årene framover med tanke på kunnskapsutvikling og rekruttering.
- **Forslag til nytt tiltak:** Prosjekt «Fra gammel til ung», som handler om å kartlegge og overføre kunnskap om tradisjonshåndverk (f.eks. Sjøenget sagbruk, brenning av kalk etc.)

4.5 Klima

- **Tiltak:** Alle de tre foreslåtte tiltakene er viktige også for Levanger kommune.
- **Forslag nytt tiltak:** Levanger kommune mener det er viktig å innarbeide et nytt tiltak om kunnskapsutvikling knyttet til sirkulærøkonomi og utarbeidelse av en felles eksempelsamling som dokumenterer bærekraftgevinster både når det gjelder klima, økonomi og sosial bærekraft.

4.6 Opplevelsesnæringer

- **Tiltak 1:** Levanger kommune har inngått intensjonsavtale med Trøndelag Fylkeskommune angående Bergkunstreisen i Trøndelag. I Levanger er det Helleristningene ved Holtås, Ronglan, som inngår i prosjektet.
- **Tiltak 2:** Viktig tiltak som Levanger kommune ønsker å delta i.
- **Forslag til nytt tiltak:** *Samskaping for å løfte fram kulturmiljø som ressurs i lokal og regional utvikling*. Levanger kommune samarbeider med Riksantikvaren og Trøndelag Fylkeskommune om prosjektet *Næring i Trehusbyen Levanger* som blant annet handler om utvikling av opplevelsesnæring. Prosjektet slutføres i 2022.
  - Etter initiativ fra Riksantikvaren planlegges det et forskningsarbeid for å dokumentere suksessfaktorer og barrierer i arbeidet med bærekraftig byutvikling i Trehusbyen Levanger. Det er ønskelig at forskningsprosjektet tas inn som tiltak i handlingsprogrammet.
  - Prosjektet har gjennom koordinering, dialog, samskaping, eksperimenter og konkrete tiltak, gitt et godt fundament for videre utvikling. Da det tar tid å etablere varige resultater er det behov for å videreføre prosjektet etter 2022. Det ønskelig at dette innarbeides i handlingsprogrammet.

- **Forslag nytt tiltak:** *Den historiske reisen gjennom Trøndelag.* Trøndelag har et mangfold av spennende kulturmiljø, historie og lokalmat som bør løftes fram gjennom en felles satsning på tvers av kommunene. Det bør etableres en prosjektgruppe med representanter fra fylkeskommunen og kommunene.

4.7 Kulturmiljø, fellesskap og demokrati

- **Nytt forslag til tiltak:** Levanger kommune deltar i samarbeidsprosjektet Utenforskap og ekskludering. Samfunnets håndtering av sårbare barn på barne- og skolehjem i Trøndelag i perioden 1895-1940 sammen med blant annet Nord universitet og Falstadsenteret. Det er ønskelig at dette prosjektet tas inn i handlingsprogrammet.

Vedlagt saksprotokoll i Plan- og utviklingsutvalget – 15.09.2021

Med hilsen

Tove Nordgaard
Byantikvar/Sivilarkitekt MNAL

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg

1 21-09-15-pu-ref

Kopi til:

Hilde Arna Tokle Yri

Anne Bjørg Evensen Svestad